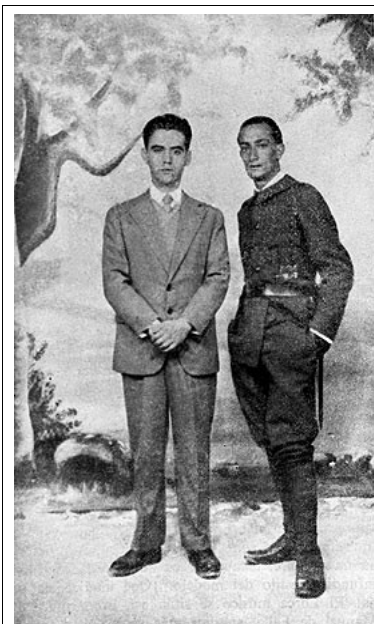


## Federico García Lorca

Bij zijn geboorte in 1898 lachte het leven hem toe. Als oudste zoon van een begaafd pianiste en een herenboer in het dorp Fuente Vaqueros, Andalusië, was hij verzekerd van een inspirerende omgeving met ruim voldoende middelen van bestaan. Zijn moeder leerde hem al jong pianospelen en hij bleek haar muzikale talent geërfd te hebben. Ook zijn muziekleraar zag een muzikale carrière voor Federico in het verschiep. Verder verdiepte hij zich reeds in zijn jeugd uitvoerig in de traditionele liederen, verhalen en gebruiken van Andalusië. Zijn eerste gedichten schreef hij als puber en hij oogstte er in kleine kring succes mee. Op aandringen van zijn vader ging hij Rechten en Wijsbegeerte studeren in Granada, al lag zijn hart duidelijk bij de kunst.

In 1919 verhuisde García Lorca naar Madrid om daar zijn universitaire studie voort te zetten met onder meer colleges literatuurwetenschap. Hij kwam er direct in contact met verwante zielen; Luis Buñuel en Salvador Dalí werden zijn boezemvrienden.



García Lorca (l.) en Dalí

Geruime tijd inspireerden deze kunstenaars elkaar. Met Salvador Dalí begon Federico een homo-erotische verhouding. Riskant, want in die tijd stond daar in Spanje officieel nog vijftien jaar

gevangenisstraf op. Intussen wierp hij zich op de bestudering van Spaanse klassieke literaire werken. In 1919 publiceerde hij, na een trip door Castilië, een eerste verzameling reisimpressies en in 1921 zijn eerste dichtbundel. De avant-gardistische beweging waartoe hij behoorde, werd de Generatie van '27 genoemd. Tot zijn diepe teleurstelling voelde García Lorca in de surrealistische film *Un chien andalou* van Buñuel en Dalí een bespotting van zijn artistieke werk. Aan de nauwe vriendschap kwam een definitief einde. García Lorca verliet Madrid in 1928.

Terug in Granada maakte hij eerst wel zijn studie af, maar wijdde zich vervolgens voornamelijk aan literaire activiteiten: hij schreef gedichten, toneelstukken, reisverhalen en bewerkingen van oude volksliederen, organiseerde theatervoorstellingen en poëzieavonden. Ook zijn pianostudie zette hij voort. Daarnaast was hij een verdienstelijk tekenaar. Zijn gedichten en liederen waren dikwijls lofzangen op de Andalusische cultuur, maar tegelijkertijd uitingen van de verstikkende atmosfeer van een plattelandsgemeenschap. De zeer enthousiast ontvangen bundel *Zigeunerromances* uit 1928, waarin hij teruggreep op oude tradities, wordt gerekend tot het neo-popularisme, een typisch Andalusische beweging binnen de Generatie van '27.

### Enkele uitgaven in het Nederlands:

Suite van de spiegels  
vert. Bart Vonck, 1993

Yerma  
vert. Noël Fischer, 1995

Dichter in New York  
vert. Dolf Verspoor, 1997

Zigeunerromances  
vert. Bart Vonck, 1997

Impressies van Spanje  
vert. Barber van de Pol, 1998

Bloedbruiloft  
vert. Bart Vonck, 1998

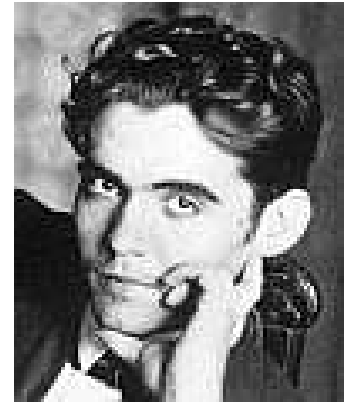
Het huis van Bernarda Alba  
vert. Hugo Claus, 1999

Voor duizend verliefden van hart  
vert. Barber van de Pol, 1999

Geliefden vermoord door een patrijs  
vert. Livia Verstegen, 2004

De mooiste gedichten van García Lorca,  
vert. Bart Vonck, 2007

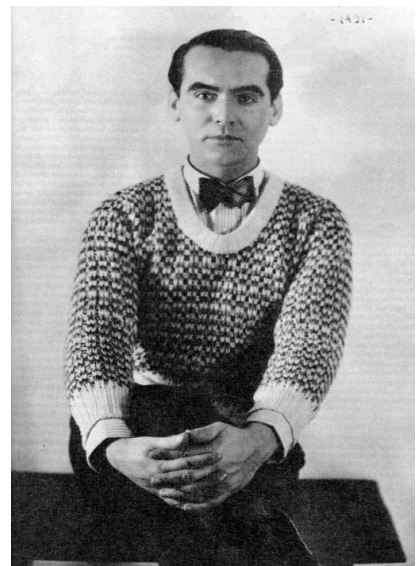
Het verblijf van García Lorca in New York vanaf 1929 was geen succes: hij kon niet aarden in de stad en vond er weinig aansluiting, mede doordat hij de Engelse taal onvoldoende beheerste. In *Dichter in New York* schilderde hij de stad af als een mensenverslindend monster. Reeds in 1931 keerde hij terug naar Andalusië, waar hij zich voegde bij het rondtrekkende toneelgezelschap Baracca dat zich ten doel stelde, klassiek theater naar de plattelandsbevolking brengen. Ook drie zogeheten landelijke tragedies van García Lorca werden in het repertoire opgenomen. In de jaren daarna experimenteerde hij met vrijere verzen en schreef hij zijn bekendste toneelwerken: *Bloedbruiloft*, *Yerma* en *Het huis van Bernarda Alba*. In 1933 reisde hij op uitnodiging naar Argentinië, om de dramaturgie bij een theatergezelschap op zich te nemen.



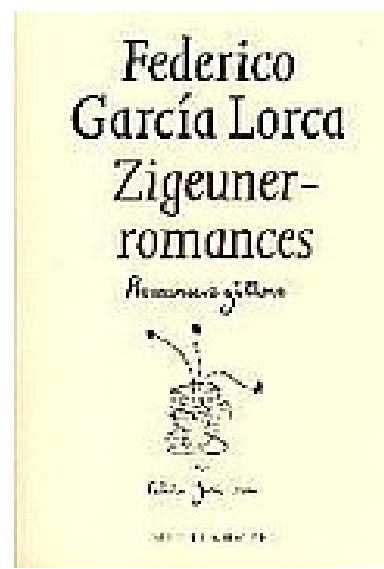
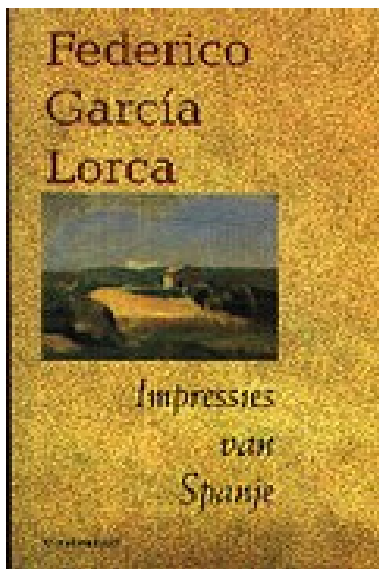
Intussen was de roem van García Lorca verbreid in de gehele Spaanstalige wereld. Zowel Colombia als Mexico boden hem in 1936 asiel aan, maar hij wenste daar geen gebruik van te maken. Reeds een maand na het begin van de Burgeroorlog werd hij gearresteerd door de Nationalisten en enkele dagen later bij de plaats Alfacar geëxecuteerd. De motieven van zijn moordenaars werden niet bekendgemaakt. Weliswaar had Federico García Lorca zijn handtekening geplaatst onder het manifest ten gunste van het Spaanse Volksfront dat de verkiezingen van 1936 won, maar verder was van hem geen concrete politieke stellingname bekend. Wellicht was het vanwege zijn reputatie als linkse intellectueel, schrijver van sociaal-romantische werken, misschien ook in verband met zijn openlijk beleden homoseksualiteit. Zijn boeken werden onmiddellijk na zijn dood in het openbaar verbrand.

De jongere broer van Federico, Francisco, geboren in 1902, werd schrijver en historiograaf. Hij werd eveneens gerekend tot de Generatie van '27. Later publiceerde hij onder meer een biografie over zijn broer. In het begin van de Franco-tijd ging Francisco García Lorca in ballingschap naar New York, waar hij een diplomatieke carrière begon. Hij overleed in 1976.

Federico García Lorca geniet wereldwijd erkenning als een der belangrijkste figuren binnen de twintigste-eeuwse Spaanse literatuur. Bij leven was hij al legendarisch en na zijn dood werd hij als een held vereerd. Gedurende de Franco-periode was zijn werk officieel verboden. Nadien bleek hij niet vergeten en steeg zijn roem tot grote hoogte. In Andalusië zijn twee musea aan hem gewijd: zijn geboortehuis en vanaf 1995 ook het museum Huerta de San Vicente, tot 1936 het zomerhuis van de familie García, gelegen aan de rand van Granada. Daar worden exposities, concerten, conferenties enzovoorts gehouden; eromheen is een park met een herdenkingsmonument. De zangeres Ana Belén uit Madrid nam in 1998 twee cd's met liederen en gedichten van García Lorca op en in Madrid werd een standbeeld voor hem opgericht. Zeventig jaar na zijn overlijden werd een grote herdenking georganiseerd en de luchthaven van Granada officieel naar hem vernoemd. De complete werken van García Lorca zijn op Internet te lezen.



Zowel de gedichten als de prozawerken van García Lorca zijn in zeer vele talen vertaald. Voor het Nederlandse taalgebied komt aan twee vertalers de eer toe, verschillende uitstekende vertalingen van proza en poëzie van García Lorca te hebben samengesteld: Dolf Verspoor en Bart Vonck. Dolf Verspoor (1917-1994) was een zeer veelzijdig vertaler, vooral geroemd om zijn levendige, sfeervolle vertalingen van gedichten van Pablo Neruda en Federico García Lorca.



Bart Vonck (1957) is dichter, literair criticus en vertaler van poëzie. Hij wordt beschouwd als de Vlaamse Lorca-poëziekenner, die vanaf de jaren '90 vele gedichten en ook toneelwerken van García Lorca uitstekend vertaalde. Herdrukken van vertalingen en nieuwe vertalingen verschijnen nog steeds. De toneelstukken van García Lorca, met name *Het huis van Bernarda Alba*, staan frequent op het programma van toneelgezelschappen. Beschouwingen over leven en werken van García Lorca worden eveneens regelmatig vertaald, zoals het werk over de vriendschap in de jaren '20: *Buñuel, Lorca, Dalí, het eeuwige raadsel*, door A. Sánchez Vidal.

Voor filmmakers was Federico García Lorca een rijke inspiratiebron: in de loop der tijd werden verschillende films uitgebracht die op zijn leven of zijn werk waren gebaseerd. Zo werden al zijn toneelstukken verfilmd, het meest recent *Yerma*, door Pilar Távora in 1998. *El mar deja de moverse* (De zee beweegt niet meer), is een documentaire van Emilio Ruiz Barrachina over de laatste onderzoeken rond de dood van García Lorca. En in 2008 verscheen *Sin límites* (Little Ashes) van regisseur Paul Morrison een Brits-Spaanse coproductie over de relatie tussen Salvador Dalí, Federico García Lorca en Luis Buñuel. In de film *La luz prodigiosa* (Het wonderbaarlijke licht) uit 2003 van Miguel Hermoso, naar een roman van Fernando Marías, wordt op indringende wijze het levensverhaal van Federico García Lorca weergegeven zoals het had kunnen verlopen als hij de executie had overleefd.

*Heleen Peeters, 8 juli 2009*